

Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica

Korejska vojna

Kazalo

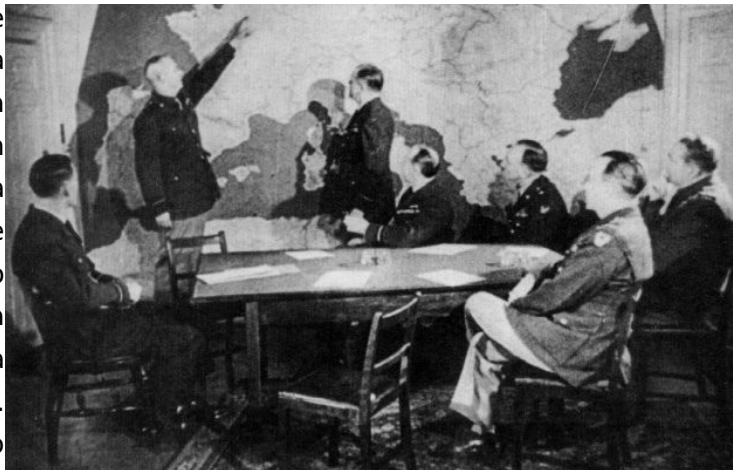
<u>KAZALO.....</u>	<u>1</u>
<u>REŠEVANJE VPRAŠANJA »AZIJSKE NEMČIJE« (1945-1950).....</u>	<u>3</u>
<u>»NENAPOVEDANI DOGODEK« SE JE SPREVRGEL V VOJNO.....</u>	<u>8</u>
<u>PRVI PREOBRAT NA FRONTI – USPEH MACARTHURJEVEGA PRESENEČENJA.....</u>	<u>13</u>
<u>.....</u>	<u>15</u>
<u>PRERIVANJE OB 38. VZPOREDNIKU.....</u>	<u>18</u>
<u>PRIPRAVE NA PREMIRJE.....</u>	<u>20</u>
<u>OD PREMIRJA DO »POLITIČNE KONFERENCE« - PROBLEM VRNITVE VOJNIH UJETNIKOV.....</u>	<u>22</u>
<u>POLITIČNA KONFERENCA – ŽENEVSKA KONFERENCA (»STATUS QUO ANTE«).....</u>	<u>24</u>
<u>VIRI.....</u>	<u>25</u>

Druga svetovna vojna je svetu zapustila kup mednarodnih kriznih žarišč, od katerih so se nekatera že kmalu po vojaškem zlomu nacifašizma spremenila v prave vojne. Po prenekaterih merilih so bile te vojne še okrutnejše od druge svetovne vojne: prvi bližnjevzhodni spopad 1948/1949, Indokitajsko bojišče 1945-1954, Kitajska državljanska vojna 1949 (čeprav gre tu za podaljšek bojev, ki so se začeli že med obema vojnama), prva vojna med Indijo in Pakistanom 1947-1949 in Korejska vojna 1953/1954. Vsi ti spopadi, z delno izjemo bližnjevzhodnega so se odvijali v senci medblokovskih nasprotij, ki so jim nekateri sodobniki nadeli ime »hladna vojna«. Nastal je »terminus technicus« za stanje »ne vojna ne mir«, ki je obeleževalo prerivanje dveh nasprotujočih si ideologij in družbenih redov – socialističnega in kapitalističnega – za prevlado na svetu. Če je prvo bližnjevzhodno vojno pogojeval teritorialno-etični spor med Židi in Palestinci ter je bilo pomen medblokovskih nasprotij čutiti le posredno, v zakulisju, in gre pri indijsko – pakistanskih vojnah v prvi vrsti za ozemeljska vprašanja, pa lahko ostala tri žarišča uvrstimo med spopade z ideološkim ozadjem ali med ideološke vojne. Najbolj značilni primer tovrstnih spopadov je prav Korejska vojna.

Reševanje vprašanja »azijske Nemčije« (1945-1950)

Koreja je pričakala konec druge svetovne vojne kot nekakšna azijska Nemčija. Podobno kot Hitlerjev Rajh in »prva žrtev nacizma« Avstrija je bila tudi Koreja razdeljena: v dve okupacijski coni. In to zato, ker je bila od leta 1910 japonska kolonija z imenom »Generalna gubernija Čosan« - Dežela jutranje svežine. Severni del polotoka, so osvobodili oziroma zasedli Sovjeti, južnega pa Američani. Zajeli so kakih 600.000 Japonce, ki niso bili tu le okupacijska oblast ali vojska, temveč tudi vodilna struktura v kakih 3000 tovarnah. Te so ob osvoboditvi ostale brez vodstvenega kadra, deželi pa so Korejci vrnili ime »Dežela gorskih lepot«.

O delitvi Koreje so se zavezniki sporazumeli že na konferenci na Jalti v začetku leta 1945, ko pa so sovjetske in ameriške čete avgusta tega leta deželo osvobodile izpod japonske okupacije, so kot razmejitveno črto med obema okupacijskima conama »z ravnalom« potegnili črto na generalštabni karti ob 38. vzporedniku. Bojda zato, ker ni bilo na voljo dovolj večjih strokovnjakov. Tik pred koncem leta, 27. decembra 1945, pa so

Slika 1: Konferenca na Jalti, 1945

najbolj zainteresirane velesile podpisale še poseben sporazum o Koreji. ZDA, Sovjetska Zveza, Velika Britanija in kasneje, po koncu državljanske vojne, tudi LR Kitajska so podpisale tako imenovani moskovski sporazum, s katerim so predvidele skrbništvo nad Korejo in bi ji najkasneje v petih letih pomagale do »demokratske samostojnosti«. Načrt je bil torej enak kot pri Nemčiji, tudi temu načrtu so bile pogoj demokratične volitve in tudi ta načrt se je izjalovil, le da s hujšimi posledicami kot pri Nemčiji.

Več kot dve leti po razdelitvi Koreje sta se začeli SZ in ZDA pogovarjati o njeni usodi in ZDA so 28. oktobra 1947 posredovale OZN (Koreja je bila kot celota članica OZN) predlog o njeni združitvi. O njem je najprej spregovorila politična komisija in ga sklenila posredovati v sprejem Generalni skupščini. Jugoslovanski delegati v komisiji Vladimir Popovič je bil proti temu predlogu in je zahteval, naj se ga umakne z dnevnega reda zasedanja. Če pa bo ta tematika kljub temu prišla na dnevni red, jugoslovanska delegacija sodi, da je umik vojaških sil iz Koreje najboljši način reševanja tega vprašanja. Na ta način je podprl sovjetski predsednik log, ki pa ni bil sprejet. Skladno s sovjetskim mnenjem je tudi obžaloval, da nekateri delegati ne želijo dati Koreji priložnosti, da bi se sama, brez

tujega vmešavanja, odločila o svoji usodi. Resolucija ZDA je bila sprejeta z 42 glasovi in predložena Generalni skupščini.

Generalna skupščina je 14. novembra istega leta sprejela ameriški predlog in odločila, da bodo najkasneje do marca 1948 v obeh delih Koreje izpeljane demokratične volitve, ki naj bi jih nadzirala posebna začasna komisija OZN.

Že takoj po osvoboditvi oziroma okupaciji Koreje je sovjetski poveljujoči general Trofim F. Štikov (sicer tudi član ameriško-sovjetske komisije za združitev Koreje in po 1. januarju 1949 tudi sovjetski veleposlanik v Severni Koreji, kjer je postal zakulisni »mož Nr. 1«) podpiral in dovoljeval komunističnemu korejskemu voditelju Kim Il Sungu temeljite družbene spremembe.

V severnem delu dežele je bila izpeljana nacionalizacija, agrarna reforma, prvič po 4280 letih so dobile ženske volilno pravico, odpravljen je bil konkubinat in tozadevno osvobojene ženske so oblikovale posebne delavske bataljone. Za glavno mesto je Kim Il Sungov režim razglasil provincialno glavno mesto Heijo in ga preimenoval v Pjongjang.

V Južni Koreji je proces obnove državnosti potekal sicer nekoliko bolj demokratično, vendar se je tudi tu oblikovala diktatorska oblast, le da z drugačnim predznakom. Oblast je pod ameriškim patronatom prevzel Dr. Syngman Rhee, član korejske kraljevske dinastije Li, ki so jo leta 1910 odstavili Japonci, ter vodja nacionalističnega protijaponskega odpora. Za njegovim hrbtom je stal ameriški poveljujoči general Hodge. Rhee, ki so ga imenovali tudi »železni«, je bil njegov stari znanec, saj je velik del svojega življenja preživel v Ameriki.

Slika 2: Kim Il Sung

V letu 1948 so Korejci dobili kar dve vladi. V Severni Koreji so 16. februarja oblikovali »začasno demokratično vlado«, konec tega leta, 12. decembra, pa je bila Južni Koreji priznana »zakonita vlada«, kot so jo po izpeljanih volitvah v južnem delu dežele imenovali v OZN. Oblikovanje severnokorejske začasne vlade ni bila po volji Američanom, saj so bili prepričani, da hoče SZ tako spremeniti vso Korejo v suženjsko državo. 10. maja 1948 so bile pod nadzorstvom OZN v Južni Koreji splošne parlamentarne volitve. Na njih so veliko večino dobile desničarke stranke, komisija OZN pa je generalni skupščini poročala, da so potekale v »zmernem svobodnem« ozračju, čeprav je bilo mrtvih približno 50 ljudi. Parlament je na zasedanju 17. julija objavil predsedniško-demokratsko ustavo in za predsednika države so izvolili Syngmana Rheeja. Ta je bil ustoličen tri dni kasneje, slab mesec zatem, 15. avgusta pa je bila republika razglašena. V OZN so to državo priznali 12. decembra 1948.

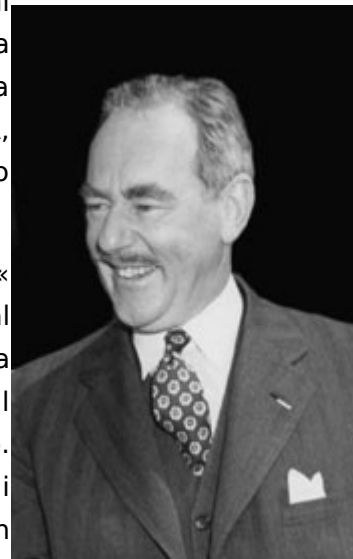
V Severni Koreji je že od 12. avgusta 1945 delovala začasna vlada ljudske fronte s Kim Il Sungom na čelu. Ta se je februarja 1948 preoblikovala v začasno demokratično vlado. 2. septembra 1948 je bil veliki vodja Sung izbran za predsednika kabineta ministrov LDRK in za vodjo države. 9. septembra je pred vsem svetom razglasil ustanovitev LDR Koreje in objavil politični program vlade LDRK.

OZN je priznala za zakonito vlado le vlado Južne Koreje, SZ pa je priznavala le zakonitosti severnokorejske vlade. S tem stališčem so se strinjali tudi Jugoslovani, saj je jugoslovanski delegat že v Politični komisiji OZN izjavil, da vlada LR Koreje zakonito predstavlja korejski narod.

OZN je seveda kljub temu oblikovala stalno komisijo za Korejo in zasedbene sile naj bi se čimprej umaknile. Največji del sovjetskih okupacijskih sil se je sicer umaknil že do 21. oktobra 1948, osem mesecev kasneje pa so tudi Američani preko пристanišča Pusan na Japonsko umaknili kakih 8000 svojih vojakov. Na severu je tako ostala armada kakih 200.000 Sungovih borcev, oborožena predvsem s sovjetskim orožjem in izučena v bojih v Mandžuriji proti Čangkajškovim enotam, Jug pa je razpolagal s približno 60.000 mož močno armado, oboroženo z ameriškim orožjem in izučeno v štiriletnih bojih proti Američanom pod japonsko zastavo.

Severnokorejska vlada pa je prej ali slej ostala nepriznana od Zahoda in to dejstvo je na prelomu 1949/1950 zagotovo pomenilo enega največjih problemov Sungove vlade. Komisiji OZN, ki naj bi skrbela za združitev obeh Korej, pa tudi dokumentirala napovedani izbruh vojne, sploh ni pustil vstopiti na severnokorejska tla in ko si je prišla ogledati demarkacijsko črto, so celo streljali nanjo. Širši spopad je napovedal prvi mejni incident, za katerega je južnokorejska vlada 5. februarja 1949 obtožila Severno Korejo, sama pa je marca istega leta na svojem ozemlju tudi začela z vojaškimi akcijami proti partizanskim enotam iz Severne Koreje. Stalna komisija OZN, ki naj bi skrbela za združitev obeh Korej, ni mogla storiti ničesar. Lahko je le spremljala umik okupacijskih čet ZDA, ki je bil končan junija 1949, zadnji sovjetski vojaki pa so Korejo zapustili že v začetku leta 1949.

20. septembra 1949 je v Severno Korejo »pribežala« 2000-tonska ameriška ladja z južnokorejsko posadko »Kimbalski Smith«. Na njenem krovu sta bila tudi dva ameriška uradnika za Marshallov načrt - Menschter in Wills. Kim Il Sung ju je bil pripravljen izpustiti, če Američani priznajo njegovo vlado. Trajalo je 81 dni in šele 6. decembra 1949 je ameriški zunanji minister Dean Acheson poslal v obmejno mesto Panmundžon pooblaščenca z uradnimi dokumenti, ki naj bi sprejel oba ujetnika. To si je Sung razlagal kot priznanje svoje vlade s strani Zahoda. Ni ga motilo, da je OZN Stalni komisiji podaljšala mandat za nedoločen čas.

Slika 3: Dean Acheson

Ko je nastal izhodiščni položaj za vojno sta se obe strani oboroževali in od svojih zaveznikov zahtevali še več orožja. Še posebno Južna Koreja, ki ji je njena severna soseda že od leta 1948 ukinila vse dobave premoga in elektronike in ji povzročila velike energetske težave. Zato je morala Južna Koreja velik del ameriške pomoči porabiti za oskrbo z energijo, na primer za elektrarne, ki so jih postavili Američani na ladjah v pristaniščih Pusan in Jinsen, da bi jih po potrebi lahko vsak čas odpeljali. Gradili so tudi letališče Kimpo, s katerega naj bi v dveh dneh lahko evakuirali kakih 1200 »gospodarskih« svetovalcev. Južni Korejci so število svojih vojakov povečali od približno 60.000 na začetku leta 1949 na kakih 181.000 v maju 1950.

Sovjeti so Severno Korejo stalno oboroževali in njihovi vojaški svetovalci so urili severno vojsko. Po nekaterih podatkih naj bi imel Sung tik pred izbruhom vojne poleg 100.000 mož velike redne vojske še dobro izurjeno partizansko vojsko s približno 65.000 možmi. Američani so posebno nevarnost videli v novo razvitih sovjetskih podmornicah, oboroženih z raketami dosega 200 km, ki so bile nameščene v vojaški luki Zolotoj Rog in za katere ni nihče vedel, ali bodo z njimi oborožili tudi korejsko vojsko.

Največji problem in glavni dejavnik vojne nevarnosti pa je pomenilo dejstvo, da se je med obema državama razvila neustavljiva sla po ideološki prevladi, ki sta jo stopnjevala oba, levo in desno ekstremna režima. Ena in druga stran sta želeli doseči nacionalno enotnost v svojih ideoloških okvirih. Koreja je bila v zgodovini v mnogo čem povezana ali celo odvisna od Kitajske. Kitajska je Korejo ob koncu 16. stoletja celo za kratek čas osvojila in je ostala na tem prostoru odločujoča politično-vojaška sila, vse dokler ni začela konec 19. stoletja svojega imperialističnega pohoda Japonska. Ta si je korakoma pridobila nadvlado nad Korejo, dokler je ni leta 1910 tudi formalno priključila kot japonsko provinco. V tem času je Korejo želela pridobiti tudi carska Rusija, vendar njena akcija ni uspela, saj je bila hudo poražena v rusko-japonski vojni 1904/1905, še posebej v pomorski bitki pri Cušimi, otoku pred korejsko obalo, kjer je bilo potolčeno rusko tihomorsko brodovje. Prva ruska revolucija, ki je izbruhnila leta 1905, je take carske načrte popolnoma preprečila. Zato sodi zgodovinsko sliko dogajanja v korejski vojni tudi rusko in kitajsko vpletanje vanjo. ZDA in njen podložni režim na jugu dežele sta želela na Daljnem vzhodu ustvariti »protiobalo« ameriški pacifiški obali. Nadzor nad to obalo so namreč Američani izgubili ravno leto pred izbruhom korejske vojne, ko je na Kitajskem zmagala komunistična opcija in je bil ameriški varovanec Čangkajšek izrinjen na Formozo oziroma Tajvan. To naj bi bila zunanja reakcija ZDA na izgubo Kitajske, medtem ko je bila notranja reakcija znameniti tragično-traumatični maccartizem.

Kapitulacija Japonske v drugi svetovni vojni naj bi omogočila ustanovitev neodvisne in nedeljene Koreje. Toda njena razdelitev po 38. vzporedniku je ta

temeljni cilj obeh ideoloških strani v protijaponskem boju izničila in po vojni sta ga želeli doseči pod okriljem velesil.

Za začetek vojne naj bi bili torej »krivi« oboje strani. Nekateri nemški zgodovinarji so mnenja, da je k izbruhu vojne v mnogočem prispeval protikomunistični korupcijski režim Syngmana Rheeja, ki si je želel enotnost dežele tudi iz legitimnih razlogov. Rhee je namreč izviral iz dinastije Li, ki so jo Japonci odstavili leta 1910, in je zato sodil med zgodnejše voditelje odporiškega gibanja.

»Nenapovedani dogodek« se je sprevrgel v vojno

O tem, kako se je vojna začela, pa obstaja več razlag in še danes ni popolnoma jasno. Dejstvo je, da je na razmejitveni črti na 38. vzporedniku redno prihajalo do manjših ali večjih oboroženih prask. Zahodno različico začetka napada lahko označimo s sledečim citatom: »Okrog štirih zjutraj je desetar Joseph R. Darridge, ki je dežural v postojanki ameriških opazovalcev v Kaesongu, v snu zaslišal zamolklo grmenje. Nad Korejo se je zgrinjal poletni monsun. Desetar se je obrnil in poskušal zaspati. Tedaj pa se je med grmenjem oglasilo peklenško žvižganje, ki ga je vrglo iz postelje. Vojakovo uho je prepoznalo tuljenje granat.

Kot obseden je zgrabil hlače in srajco in stekel iz hiše... na Koreji se je delal dan. V Washingtonu pa je bila ura tri popoldne, sobota 24. junija 1950. predsednik Harry Truman je bil v podeželskem Independenceu v Missouriji, kamor je pogosto zahajal konec tedna. Okrog desetih zvečer je v leseni hiši na North Delaware Streetu zazvonil telefon. Državni sekretar Dean Acheson je klical iz

Slika 5: Tank T-34

svoje počitniške hišice v Sandy Springsu. »Gospod predsednik, zelo resne novice imam. Severni Korejci so vdrl v Južno Korejo.« na 250 km dolgi fronti med Rumenim in Japonskim morjem je krenilo v napad 7 pehotnih divizij ob podpori 150 tankov T-34. to je bila glavna oklepna enota severnokorejske armade, ki je imela tudi okrog 180 letal, med njimi tudi 40 lovcev in 70 bombnikov...«

Severnokorejsko zgodovinopisje pa je iste trenutke opisalo takole: 25. junija 1950 so ameriški imperialisti in klika Li Sin Mana končno sprožili agresivno vojno proti Ljudski demokratični republiki Koreji. Marionetna vojska je ob zori tega dne začela splošni napad na vsej črti 38. vzporednika in eden do dva kilometra globoko vdrla na ozemlje Severa. Potem, ko je Rhee zaman zahteval nova letala in topove, je tretjega dne vojskovanja umaknil svoje čete – poražen ali ne, se ne da več rekonstruirati – predal 28. junija Seul – brez boja ali vsaj večjih obrambnih naporov – in potem izpraznil »mesto za mestom iz taktičnih razlogov, v upanju, da bodo ameriške okrepitve prišle še pravočasno, da bo lahko začel z ofenzivo«.

27. junija je Severna Koreja razglasila vojno stanje, istega dne je Rhee zbežal iz Seula, 28. junija pa je, v prvem tednu »prve faze« vojne, Seul tudi padel. 25. junija ob dveh zjutraj po ameriškem času ali 26. junija ob štirih popoldne po korejskem času je generalni sekretar OZN sklical zasedanje Varnostnega sveta. Varnostni svet pa se je sestal brez sovjetskega predstavnika, ki se sej tega telesa ni udeleževal že od januarja 1950 iz protesta, ker v njem ni sedel predstavnik Mao Zedongove Kitajske. Trygve Lie je najprej prebral poročilo Stalne komisije OZN za Korejo, v katerem je bilo med drugim zapisano, da napad Severne Koreje na Južno pomeni kršitev odloka Generalne skupščine. Nato je bil sprejet predlog resolucije, ki so ju pripravile ZDA in v kateri je bilo ugotovljeno, da gre za napad Severne Koreje, ki ga je treba takoj zaustaviti. Predsednik ZDA Truman je že 24. junija ponoči prevzel v svoje roke vodstvo akcije.

Predsednik Truman je deloval zelo samostojno, vendar običajno tako, da je imel kritje OZN. Že 25. junija zvečer je sklical v Beli hiši sestanek, na katerem so sodelovali zunanji minister, obrambni minister in poveljujoči vseh treh rodov vojske. Na tem sestanku so sklenili, da naj poveljnik ameriških okupacijskih sil na Japonskem general MacArthur pošlje v Južno Korejo vojaško pomoč z izgovorom, da mora zavarovati evakuacijo Američanov. V ta namen je bilo ustanovljeno Poveljstvo za Daljni vzhod. Dne, 27. junija je Truman izdal več ukazov, s katerimi se je celovito lotil položaja na Daljnem vzhodu. Ukazal je pomagati Južni Koreji, preprečiti vsak napad na Formozo, prepovedal je kitajski vladi na Formozi stopiti na kitajsko celino in okrepiti francoske sile v Indokini, kar je praktično pomenilo, da so bile ZDA v vojni.

29. junija je bila sklicala seja Sveta nacionalne varnosti, ki je MacArthurju dal pooblastila, da lahko vojaške pomorske in letalske akcije razširi tudi na ozemlje Severne Koreje. Po severnokorejskih virih pa naj bi bombniki B-29 že od 26. junija bombardirali Severno Korejo.

ZDA so bile torej v vojni in njihova vlada je pozvala sovjetsko, naj vpliva na Severno Korejo, da umakne svoje sile iz Južne Koreje. Sovjeti pa so 30. junija odgovorili, da so vojno začeli z juga in naj odgovornost prevzamejo tisti, ki jo podpirajo. Kmalu je bil Truman napaden, da je OZN

Slika 6: General MacArthur

Slika 7: Bombnik B-29

uporabil kot svoje orodje in da za vstop v vojno ni dobil odobritve niti od senata niti od kongresa, saj ju tudi vprašal ni.

Nalogo, da pomaga južnokorejskim silam, ki jih je severnokorejska armada do konca drugega tedna vojskovanja potisnila globoko na jug, je dobila 8. ameriška armada, katere štiri divizije so bila nameščene na Japonskem. Poveljeval jim je eden najboljših generalov legendarnega junaka iz druge svetovne vojne generala Patona, general Walton Walker. Toda, ko sta se prvi dve četi Američanov pod poveljstvom polkovnika Smitha 5. julija 1950 trčili na severnokorejske enote kakih 50 kilometrov južno od Seula, sta bili popolnoma poraženi. Izgubili sta 220 vojakov in samo 185 se jih je rešilo, saj je šlo po večini za neizkušene vojake. To je bil prvi poraz ameriške vojske, čeprav je komandant topništva 24. ameriške divizije general Pat napovedal zmago v prvi vojaški akciji ameriške vojske po drugi svetovni vojni. Vojne se je bilo treba lotiti resneje, tako politično kot vojaško.

7. junija je ponovno zasedal Varnostni svet in sprejel tretjo, najpomembnejšo resolucijo o korejski vojni. V njej je razglasi Severno Korejo za napadalca in tako uresničil predlog Velike Britanije s 27. junija. MacArthur je dobil poveljstvo nad kopenskimi silami, predvsem deli 8. armade, pa tudi nad 7. ladjevjem in 5. letalsko armado. Dober teden kasneje, 15. julija je Rhee »pismeno zaprosil«, da naj ameriški general prevzame poveljstvo nad južnokorejsko vojsko, kar je ta sprejel, saj je tako predvidevala tudi resolucija Varnostnega sveta.

Na bojišču se je vse odvijalo drugače od ameriških pričakovanj. Obrambna črta na reki Han ni vzdržala in fronta se je predvsem na jugozahodnem delu Koreje vse bolj pomikala proti jugu. MacArthur se je odločil za načrtni umik in izmikanje bojem, da bi pridobil čas, obenem pa je vedno znova zahteval okrepitve, da bi lahko izenačil severnokorejsko premoč. Sredi julija so čete OZN postavile novo frontno črto, s katere ključna točka je bilo veliko južnokorejsko mesto Težon ob reki Kum. To mesto naj bi držalo frontno črto, od katere ni odstopanja. Mesto je branila 24. ameriška divizija, ki ji je poveljeval general William Dean. Že 18. julija se je začelo obkoljevanje Težona, naslednjega dne je »Ljudska armada« mesto že obkolila in zjutraj 20. julija se je začel napad. Čete, ki jih je poveljnik 8. armade Walker poslal na pomoč – 25. divizija, ki se je 10. julija izkrcala v Pusanu, in 1. konjeniška divizija, ki se je 18. julija izkrcala v Pohangu, obe sta prišli iz Japonske – so Severni Korejci zaustavili in do opoldneva 20. julija je bil Težon zavzet. General Dean je z ostankom svoje divizije panično zbežal, nekaj tednov blodil po hribih, dokler ga končno niso ujeli.

Slika 8: poveljnik 8. armade, general Walker

Istega dne, kot je padel Težon, je general MacArthur javil, da je prva faza vojne končana in da Severna Koreja nima več upanja na zmago, ker so ZDA poslale v boj nove sile. Res, da so bile enote 8. armade že v Južni Koreji, toda general Walker se je ukvarjal predvsem z utrjevanjem pusanskega postobrana, zadnjega koščka Južne Koreje, ki je bil še v rokah čet OZN, to je ameriških in južnokorejskih čet. Pritisk Severnjakov se je nadaljeval kljub uporabi močnejšega protitankovskega raketnega orožja in MacArthur je moral ob koncu julija ukazati, da morajo sile ZDA za vsako ceno obdržati položaje – ozki pas priobalnega ozemlja ob pristanišču Pusan, skupaj le okoli 100 kvadratnih kilometrov ozemlja. Do začetka avgusta so Severni Korejci osvobodili približno 90% ozemlja Južne Koreje z okoli 92% prebivalstva. Napredovanje Severnjakov je trajalo le do 8. avgusta, ko se je začela sicer neuspela prva protiofenziva čet OZN in se je končala prva faza korejske vojne. Severnokorejske oblasti v Južni Koreji pa so na osvobojenih ozemljih že začele izvajati družbene reforme in poskušale preoblikovati južni del dežele po severnem vzorcu.

Diplomatska prerokanja so se nadaljevala ves čas bojev. Zlasti v Varnostnem svetu, kjer je vzporedno potekala bitka za sprejem LR Kitajske v OZN in VS. Sovjetska zveza je 1. avgusta prevzela predsedstvo VS, toda na sejah VS v prvih dneh avgusta s svojimi predlogi o priznanju LR Kitajske ni uspela. Zadnji dan zasedanja VS, 4. avgusta je Sovjetska zveza poskušala prodreti s predlogom, da bi zaslišali predstavnike korejskega naroda, torej obeh Korej, saj je imela vojno v Koreji za državljansko vojno. Britanska vlada se je zavzemala za večjo odločnost pri omejitvi spora in za vzpostavitev statusa quo. Toda

MacArthur je odločno podpiral Rhee-ja v njegovi želji, da je sedaj pravi čas, da se Koreja združi. V ta namen je podpisal s Čangkajškom celo uradno poročilo o kitajsko-ameriškem vojaškem sodelovanju do končne zmage nad komunistično nevarnostjo, čeprav je ameriško zunanje ministrstvo zavrnilo ponudbo Čangkajška, da pride na pomoč ameriški vojski s 33.000 vojaki.

»Druga faza« korejske vojne je bila kratka. 8. avgusta se je ameriška vojska odločila za prvo protiofenzivo na skrajnem jugozahodnem delu ozemlja, ki ga je nadzirala. Od pristaniškega mesta Masan je uspela potisniti Severnjake skoraj do mesta Činju, toda 17. avgusta jih je ljudska armada prisilila k umiki na izhodiščne položaje. MacArthur je bil prisiljen prositi za čimprejšnji prihod čet OZN, saj je glavno težo doslej nosila ameriška armada. V »tretji fazi«, ki je trajala skoraj mesec dni, so čete Kim Il Sunga od 17. avgusta do 14. septembra poskušale vreči sile OZN v morje. Uspele so jih stisniti na izredno majhen košček ozemlja na skrajnem jugovzhodu. V rokah so imeli le še štiri večja korejska mesta – strateško izredno pomembno pristanišče Pusan, provincialno središče Tegu ter mesti Masan in Činhe. Toda ameriška vojska je dobivala okrepitve. Okrepila sta jo dva ameriška korpusa z deli angleških in južnokorejskih sil, oblikovali pa so še 10. korpus iz 1. ameriške divizije mornarcev in 7. pehotne divizije, 17. polka južnokorejske vojske ter nekaj bataljonov južnokorejskih mornarcev.

V VS OZN pa so se še naprej prepirali, kdo je kriv za vojno in kaj storiti za njen konec. Ko so 8. avgusta prebrali poslanico Severne Koreje o barbarskem načinu bojevanja Američanov, zlasti o bombardiranju, in ko je sovjetski predstavnik Malik predlagal prekinitev ameriškega bombardiranja, sta se z ameriškim predstavnikom sprla in seja je bila preložena. Ves avgust so potekala medsebojna obračunavanja SZ in njenega tabora ter ZDA in njenega tabora. Stvar pa se je še bolj zamotala, ko je VS pisal kitajski zunanji minister Ču En Laj in v njem obtožil ZDA za spor in da preko Formoze skušajo ogroziti kitajsko varnost. 9. septembra pa je MacArthur dobil pooblastilo, da lahko operacijo za razbitje severnokorejske armade razširi tudi preko 38. vzporednika, če ne bo napovedana sovjetska ali kitajska intervencija, vendar naj v mejnih območjih uporablja južnokorejske čete.

Prvi preobrat na fronti - Uspeh MacArthurjevega presenečenja

Ko se je v avgustovsko-septembrskih bojih MacArthur prepričal, da bo pusansko mostišče zdržalo, se je odločil za tvegano, a po njegovem mnenju nujno akcijo. V zaledje severnokorejskih položajev je izkrcal močne vojaške sile, začela se je »četrti faza« korejske vojne. V poročilu 15. avgusta 1950, ko se je desantska operacija začela, je zapisal, da se je zanjo odločil zato, da bi presekala oskrbovalne poti Severnih Korejcev, ki po večini potekajo preko Inčona in Seula. V boj je poslal, operacija se je imenovala Chromite, 70.000 mož, 215 ladij in 350 letal. To pot so bile sile sestavljen iz več držav. Med ladjami je bilo 194 ameriških, 23 britanskih, 3 kanadska, 2 avstralski, 2 novozelandski, 1 francoska in 1 nizozemska. Po dvajseturnem topniškem obstreljevanju je ameriški pehoti uspelo v naskoku zavzeti utrjeni otok Volmi pred pristaniščem Inčon, pristanišče samo in letališče Kimpo, ki leži 10 km severno od Inčona.

Slika 9: Operacija Chromite

Desant pri Inčoni je popolnoma uspel, uspevala pa je tudi kopenska protiofenziva s pusanskega mostišča. 26. septembra je padel Seul pri kraju Pjongtek so se združile severne desante sile Ozn s kopenskimi silami, ki so prodirale z jugovzhoda. Južna Koreja je bila presekana na dvoje, severnokorejska vojska razbita oziroma se je strateško umikala. Južnokorejske sile so 30. septembra dosegle 38. vzporednik in general je bil prepričan, da se popolnemu porazu severnih ni mogoče izogniti, in je od severnih Korejcev zahteval kapitulacijo. Končala se je »četrti faza« korejske vojne.

»Peta faza« vojne se je začela, ko so enote tretje južnokorejske divizije 1. oktobra 1950 na vzhodu prešle 38. vzporednik in začele prodirati proti Jangjangu. Šele, ko je Generalna skupščina OZN zavrnila sovjetski predlog o ustavitvi vseh operacij v Koreji, je ta organ 7. oktobra sprejel novo resolucijo o Koreji, s katero opravičuje nadaljevanje vojaških operacij tudi preko 38. vzporednika, so ameriške sile prestopile 38. vzporednik. Patulje 1. ameriške konjeniške divizije so 7. oktobra prestopile 38. vzporednik severovzhodno od mesta Kesong, ki je v začetku vojne prvi padel v severnokorejske roke, 11. oktobra sta se oglasila oba odločujoča moža severnokorejske strani. Sung se je, kot običajno, obrnil k ljudstvu z zgodovinskim govorom, v katerem je pozval prebivalstvo

Severne Koreje, da s prsmi branijo vsako ped zemlje in pripravijo vse sile za odločujoči udarec sovražniku, kot strategijo bojevanja pa je določil strategijo »puste zemlje« - sovražniku ne sme pasti v roke nič uporabnega, na zasedenih področjih pa naj bi se oblikovale partizanske enote. Kitajski zunanji minister Laj je posvaril svet, da Kitajska invazije na sosednjo deželo ne bo gledala križem rok. Štiri dni kasneje sta se na tihomorskem otoku Wake srečala ameriški predsednik Truman in general MacArthur, ki so mu vojaški uspehi tako stopili v glavo, da sploh ni hotel na pogovore s predsednikom v ZDA. Njun sestanek pa se je končal brez uspeha, saj je general trmasto vztrajal pri svojem mnenju, da je treba Korejo združiti in da se pri tem ni treba bati sovjetskega ali kitajskega posega. Zatrjeval je, da bo vojna končana najkasneje do zahvalnega dne 23. novembra. Truman pa si je želel vojno čimprej končati, in to brez zunanjih posegov.

Stanje na bojišču je govorilo MacArthuru v prid. Do 15. oktobra so njegove enote že osvojile največje severnokorejsko pristanišče na vzhodni obali Vonsan, pa tudi drugod so bile ofenzivne akcije uspešne. 19. oktobra je padlo glavno mesto Severne Koreje Pjongjang, dan kasneje pa so ameriški padalci izvedli uspešen desant severno od tega mesta. 20. oktobra, ko je bila končana »peta faza« korejske vojne, so bile čete OZN, ki so jih poleg ameriških čet sedaj sestavljale enote britanske armade, že zelo blizu kitajske meje, saj se tudi Severni Korejci niso kdo ve kako močno upirali. Na opozorila Ču En Laja se ni nihče oziral. Truman pa je svojo namero skupaj z zaveznicami uresničeval hudo brutalno, saj je s strategijo »požgane zemlje« okupirane oz. osvobojene dele Severne Koreje skoraj popolnoma uničil ter izvajal psihični in fizični teror nad prebivalstvom.

»Šesta faza« korejske vojne se je začela z nadaljevanjem ofenzive sil OZN proti kitajski meji 21. oktobra in se končala 3. novembra 1950, ko je prišlo do prvega spopada med kitajskimi in ameriški enotami. 27. oktobra je kakih 40.000 kitajskih vojakov vdrlo preko meje, da bi zavarovali elektrarne na tej reki in se spopadlo z enotami južnokorejske 1. divizije. 3. novembra pa se je začelo zares. Na desnem krilu fronte pri Usanu so kitajske in severnokorejske sile prešle v napad. Ameriška vojska se je morala umakniti, sporočila, da gre za napad 39. in 40. kitajske armade in da je položaj resen, ne pa tudi kritičen. Ob koncu te faze korejske vojne je nastal popolnoma drugačen položaj.

»Sedma faza«, od 3. do 23. novembra, je prinesla silam OZN umik frontne črte za nekaj deset kilometrov in priprave na novo »odločilno« ofenzivo proti severnokorejskim in kitajskim četam. Toda 7. novembra so se kitajske čete nenadoma umaknile, ker je bil zadostni razlog zato, da je sovjetski zunanji minister Višinski 8. novembra izjavil, da gre torej verjetno res za kitajske prostovoljce. Toda 15. novembra je bilo umika kitajskih čet konec in dogodki so se začeli odvijati s filmsko naglico. Sovjetski delegat je 17. novembra postavil veto na predlog resolucije VS o umiku kitajskih sil s Koreje, dan kasneje pa je agencija Reuter sporočila pogoje pekinške vlade, pod katerimi bi se odpovedala vsakemu vmešavanju v korejsko vojno. 20. novembra so Kitajci v strnjenih vrstah prešli mejo, 21. novembra, ko so ameriške enote v sestavu sil OZN dosegle zadnji večji ofenzivni uspeh. Mesto Hjesanžin, ki leži na mejni reki Jalu, so enote ameriške 7. divizije zasedle brez boja in tako prerezale ozemlje pod nadzorstvom Severnih Korejcev na dva dela.

Kljub tako jasnemu zaostrovanju položaja pa je MacArthurju uspelo prepričati Washington, da mu dovoli nadaljevati s pripravami na končno ofenzivo. Nastalo je geslo »Home for Christmas«, ofenziva, ki jo je načrtoval začeti MacArthur 24. novembra, pa je dobila ime »ofenziva za konec vojne« ali »božična ofenziva«.

»Osma faza« je trajala samo dva dni – od 24. do 26. novembra 1950 – torej od začetka ofenzive sil OZN do začetka protiofenzive korejsko-kitajskih sil 27. novembra 1950. MacArthur je v ofenzivo poslal 8. ameriško armado, ki so jo sestavljali 3 korpusi. Cilj ofenzive pa je bila obmejna reka Jalu.

Slika 10: Prečkanje reke Jalu

Velika ofenziva kitajsko-korejskih sil

Tega cilja sile OZN niso nikoli dosegle, saj so severnokorejske sile ofenzivo v dveh dneh ustavile. »Deveta faza« korejske vojne se je začela z veliko protiofenzivo kitajsko-korejskih sil. Kitajci so poslali v boj kakih 200.000 vojakov 38. armade pod poveljstvom generala Lin Piaa in ameriška fronta je bila prebita, večje enota razbite, grozila je nevarnost obkolitve. Sile OZN so se brezglavo umikale proti jugu. MacArthur je zahteval okrepitve, blokado kitajskih pristanišč in bombardiranje industrijskih objektov. Medna je zahteval tudi uporabo atomskega orožja. V frontalno vojno s Kitajsko Trumanova vlada ni mogla stopiti, zlasti zato ne, ker bi koncentracija sil v Aziji pomenila oslabitev sil v Evropi, ki pa je bila v tistem trenutku mnogo pomembnejši ameriški cilj kot Azija ali celo Koreja.

Pobudo za miroljubno rešitev je podprl tudi Churchill, pa tudi SZ ni bila drugačnega mnenja. Toda Truman je po kitajskem vdoru vendarle zatrjeval, da se sile OZN ne nameravajo umakniti, saj potem noben narod ne bi bil več varen. Že 6. decembra je severna vojska osvojila Pjongjang in do 24. decembra so Severni Korejci in Kitajci na zahodnem in osrednjem delu fronte potisnili nasprotnika nazaj do 38. vzporednika. Do konca decembra so se sile OZN preko pristanišča Hungnam umaknile tudi z vzhodnega dela fronte. V teh bojih je bil ubit poveljnik 8. armade general Walker, ki ga je nasledil general Matthew Ridgway. Že 14. decembra pa je Generalna skupščina OZN s 52 proti 5 in ob vzdržanem glasu Čangkajškove Kitajske sprejela zahteva 13 držav po oblikovanju »komisije treh«, ki naj omogočijo ustavitev ognja na Koreji. Sestavljena je bila iz predstavnikov Irana, Indije in Kanade. Sovjetski delegat Malik pa je tako odločitev kritiziral, češ da morajo iz Koreje najprej oditi vse tuje sile, saj bo sicer delovanje komisije omogočilo le premor ameriškim silam na Koreji. Takega prepričanja so bili tudi Severni Korejci in so tudi po končani »deveti fazi« korejske vojno ter ko so dosegli 38. vzporednik, nadaljevali s preganjanjem nasprotnika. Januarja 1951 so ga porinili že na 37. vzporednik in ponovno je padel Seul. Tu, približno 150 kilometrov južno od reke Han, se je umik sil OZN končal.

Slika 11: Matthew Ridgway, ki je nasledil generala Walkerja

Politično razburjenje na svetu je bilo v času umika sil OZN veliko. 13 azijskih držav, ki jih je združila pobuda Indije, je predlagajo, da naj Kitajci ne preidejo 38. vzporednika, kar bi dalo dovolj časa za trezen premislek in iskanje možnosti za rešitev. Ameriški republikanci pa so predlagali, naj sile OZN zahtevajo od Kitajske ustavitev ognja, le pa bi ti tega ne storili, naj bi dobili dovoljenje za napad na Kitajsko in uporabo atomske bombe. Ob vseh teh predlogih pa se je nadaljevalo kritiziranje ameriškega poveljnika. Časopisje je zatrjevalo, da je opazil premike kitajskih sil šele štirinajst dni potem, ko so se premaknili, da ni opazil pasti, ki je bila postavljena silam OZN, ko pa se je vanjo ujel, so bili priče največjega ameriškega poraza v zgodovini. Zamerili so mu, da je bil tik pred porazom in vendar je govoril, da je vojna praktično končana, pred popolno katastrofo pa naj bi

ameriško vojsko rešil poveljnik 8. armade general Walker. Časopisje je odkrito pozivalo, naj generala odstavijo, in zatrjevalo, da si bo tak človek težko spet pridobil zaupanje svoje dežele.

19. januarja je ameriški kongres sprejel resolucijo, s katero je pozval Generalno skupščino OZN, naj obsodi Kitajsko kot napadalca. Mnenja o tej zahtevi so bila deljena celo med ameriški predstavniki, toda pritisnil je tudi ameriški senat, češ da Kitajske ni mogoče sprejeti v OZN. Tako sta se 31. januarja 1951 najprej politična komisija OZN, 1. februarja pa še Generalna skupščina sprejeli ameriško resolucijo, s katero so Kitajsko označili za napadalca v korejski vojni. Že 3. februarja se je po radiu oglasil kitajski zunanji minister in zatrdil, da ZDA in njeni sodelavci s svojo agresivno politiko nočejo miru, temveč vojno, saj so s krivično resolucijo, ki Kitajsko zmerja z napadalcem, onemogočili pot za miroljubno rešitev. Oglasil se je sam Stalin, ki je v intervjuju poudaril, da je sramotno, ker je OZN razglasila Kitajsko za napadalca, ter dodal, da je OZN iz organizacije, ki naj bi skrbela za mir, postala orodje vojne politike ZDA.

Prerivanje ob 38. vzporedniku

MacArthur, ki je umikanje svoje armade opravičeval z veliko številčno premočjo Kitajcev z močnimi letalskimi protinapadi, se je 20. februarja odločil in sprožil še eno ofenzivo. Ta pomeni začetek »desete faze« korejske vojne, ki je v obliki počenjajočega vojaškega prerivanja obeh strani na 38. vzporedniku trajala vse do začetka junija, ko so se začele priprave za premirje. Silam OZN je do 4. marca uspelo potisniti kitajsko-korejsko vojsko za nekaj milj proti severu in osvojiti nekaj mest. 14. marca pa so spet osvojili Seul in se na vsej fronti črti približali 38. vzporedniku.

38. vzporednik za MacArthurja ni bil strateški cilj. Tega mnenja so bili tudi predstavniki vseh držav, vpletenih v korejsko vojno na strani sil OZN, ki so zasedali 21. marca v Washingtonu. Odločili so, naj MacArthur popelje svoje čete preko 38. vzporednika in naj ustvari obrambno črto tam, kjer je to najprimernejše, tj. na najožjem delu polotoka. Morda je bil ta sklep spodbuda, da je MacArthur že 23. marca v zaledju Severnjakov pri Munsanu nekaj kilometrov južno od 38. vzporednika izvedel zračni desant s kakimi 3300 padalci in sprožil kopenski napad iz smeri Seula. MacArthur je skupaj z vojaškim napadom objavil tudi izjavo, v kateri je pozval poveljnika severne vojske k pogajanjem. Izjavil je, da je južna Koreja že skoraj očiščena, povezave s kitajsko uničene, Kitajska pa nima moderne vojaške tehnike, kar ni mogoče nadomestiti s fanatično hrabrostjo. S tem je storil veliko politično napako, saj je, kot tudi že mnogokrat po prej, ponudbo za pogajanja posredoval brez vednosti Bele hiše.

Na generalovo ponudbo sta se hkrati odzvala Peking in Washington. Peking je ponudbo odločno zavrnil, ker se ni nameraval podrediti ameriški agresiji in dokler OZN ne umakne resolucije, s katero je Kitajsko razglasil za napadalca. Washington se je sprva odzval strpno. Izrazil je le začudenje nad potezo generala in podčrtal, da bi bilo tako izjavo treba najprej predložiti Washingtonu. General pa je postajal vse bolj agresiven in kritičen do Trumanove politike. Predsednik Truman se je 8. aprila 1951 sestal z obrambnim ministrom generalom Georgom C. Marshallom in načelnikom generalštaba Omarjem Bradleyem. Na konferenci so ugotovili, da so najnovejše izjave v nasprotju z ameriško politiko, eden od demokratičnih senatorjev pa je celo opozoril, da bi utegnila izjava generala potisniti ZDA še globlje v vojno in postaviti na preizkušnjo potrpljenje drugih velesil v OZN. 11. aprila je 71-čletni general Douglas MacArthur dobil od predsednika ZDA Harryja Trumana ukaz, s katerim je bil razrešen vseh vojaških dolžnosti na Daljnem vzhodu. Namesto njega je imenoval dotedanjega poveljnika 8. ameriške armade generalporočnika Matthewa B.

Slika 12: Takratni predsednik ZDA, Harry Truman

Ridgwaya, namesto tega pa je ameriški obrambni minister imenoval generalporočnika Jamesa A. van Fleeta. Truman je z obžalovanjem označil MacArthurja kot osebo, ki je nesposobna zastopati politiko ZDA, vendar je priznal, da gre za eno največjih osebnosti v ameriški zgodovini.

MacArthur se je vrnil v domovino 19. aprila 1951. Doma so mu pripravili veličasten sprejem, še istega dne pa je spregovoril pred obema domoma ameriškega kongresa. Tu je še izjavil, da nihče pri zdravi pameti ne bi pošiljal vojake na Kitajsko. Iz zaslišanj generala MacArthurja, obrambnega ministra generala Marshalla, načelnika generalnega štaba generala Bradleya, zunanjega ministra Achesona in drugih je bilo jasno, da je osnovna strategija generala MacArthurja bila in ostala bombardiranje Kitajske, se zlasti njenih vojaških oporišč za reko Jalu. Ni pa imel v mislih nikakršnega pehotnega napada na to državo. Razčiščevanja z MacArthurjem niso zaustavila vojne na Koreji. 23. aprila so Severnjaki sprožili predzadnjo veliko ofenzivo na 150 kilometrov dolgi fronti, v kateri naj bi nastopalo kar 700.000 vojakov. Do konca aprila so spet dosegli reko Han, niso pa zasedli Seula. Že 16.

maja so Severnjaki začeli na vzhodnem delu fronte novo, zadnjo ofenzivo in vdrl globoko proti Seulu ter prišli do zunanjih obrambnih črt južnokorejskega delavnega mesta. Dan potem, ko so dosegli najjužnejšo točko, torej 21. maja, pa so se začeli na vsej fronti umikati. Morda je bil razlog za to, ker so imel v petdnevni ofenzivi po zadnjih virih skoraj

Slika 13: General James van Fleet

60.000 mrtvih, sile OZN pa samo 1618. kakorkoli že, umik severnih čet je dal silam OZN možnost za protiofenzivo, ki jo je 24. maja 1951 začel 10. ameriški korpus in na osrednjem delu fronte prešel 38. vzporednik. Do 30. maja so južnokorejske sile zasedle že mesto Kansong 26 milj severno od 38. vzporednika ob zahodni obali, 1. junija pa je poveljnik 8. armade general van Fleet razglasil, da so s tem končali fazo zasledovanja v Severni Koreji. Dan zatem, 2. junija, je ameriški zunanji minister Acheson pred senatnim komitejem izjavil, da bi bila ustavitev ognja na stari meji med »svobodno in komunistično« Korejo izpolnitev vojaških ciljev OZN. Konec je bilo »desete faze« korejske vojne in začele so se priprave za premirje.

Priprave na premirje

Čas priprav za premirje pomeni zadnjo, »enajsto fazo«, korejske vojne, v kateri pa orožje razen letalskega, ni kdo ve kako veliko govorilo. Osrednje vprašanje je bilo vračanje vojnih ujetnikov. Ko se je fronta ustavila na 38. vzporedniku, so Severnjaki ta čas razglasili za čas »aktivne pozicijske obrambe«. Pridobili naj bi čas, da bi povečali bojno pripravljenost svoje vojske, utrdili zaledje in pripravili vse potrebno za doseg končne zmage. 23. junija je sovjetski delegat v OZN izjavil, da je Sovjetska zveza za prekinitev ognja, in je ponovil predlog SZ, LR Kitajske in še nekaterih drugih držav, naj se ogenj ustavi, podpiše premirje, potem pa naj se čete umaknejo z 38. vzporednika. Ta predlog je sprožil veliko zanimanje in je pomenil resnični začetek priprav za premirje. Vse velik sile, ZDA, Velika Britanija in Francija, so, vsaka na svoj način, podprle sovjetski predlog, vsem pa je bilo skupno mnenje, naj Korejci o svoji usodi odločajo sami.

Proti sovjetskemu predlogu so bili predvsem v Južni Koreji. Rhee je izjavil, da za njih umetna meja na 38. vzporedniku ni sprejemljiva in bi sprejetje sovjetskega predloga pomenilo priznati poraz. Sovjetski predlog je bil povod za konferenco članic OZN, udeleženih v vojno v Koreji, ki se je začela 27. junija 1951 v Washingtonu. Udeležilo se je 16 članic. Južna Koreja je zahtevala popoln umik kitajskih čet in preprečitev kakršne koli pomoči komunistom v Severni Koreji, obenem pa so zahtevali vključitev predstavnikov Južne Koreje v vse mednarodne konference o korejskem vprašanju. Toda njihove zahteve niso naletele na ustrezne odmeve tudi zato, ker so članice udeleženke v korejski vojni izdelale podoben predlog, kot je bil sovjetski: konec ognja v vsej Koreji, zamenjava vojnih ujetnikov, 30-kilometrski tamponski nevojaški pas ob meji itd.

Prvič sta se obe strani srečali 8. julija, vendar sta se le dogovorili, da se bodo pogovori začeli 10. julija. Obe strani sta zagotavljali, da gre le za vojaške zadeve in se v dokaj togem pogovoru odločili, da razmejitvena črta ostaja 38. vzporednik. Na obeh straneh naj bi bila za začetek 10-kilometrski nevtralni pas. Dogovarjali naj bi se tudi o izmenjavi vojnih ujetnikov, ustavitve ognja pa naj bi bil le prvi korak h koncu vojne. 12. julija je prišlo do prve prekinitve pogajanj, ker Severnjaki niso bili pripravljeni dovoliti navzočnosti časnikarjev na pogajanjih, Južni pa so ugotovili, da mesto Kesong ni v nevtralnem pasu, temveč v rokah Severnjakov.

Ko so dosegli sporazum o tem vprašanju, so se pogajanja 26. julija 1951 nadaljevala. Začela so se z razpravo o razmejitveni črti in demilitariziranem območju, skupnega jezika pa niso mogli najti. Oblikovali so podkomisijo za ta vprašanja, toda njeno delo in delo konference je bilo hudo ovirano z oboroženimi izzivanji z obeh strani.

Pogajanja so bila pogosto pretrgana, zlasti v septembru, ko je prihajalo do vedno hujših letalskih napadov sil OZN in ko so se nad Severno Korejo bili hudi zračni boji. Samo 26. septembra se je na severnokorejskem nebu borilo 250 reaktivnih lovcev. Američani so se odločili za tako imenovano operacijo »zadužitve«, ki je nadaljevala operacijo »požgane zemlje«, za cilj pa naj bi imela, da zaledje severnjaške fronte spremeni v ruševine in preseka povezavo zaledja s fronto, s čimer bi »zadužili« Ljudsko armado. Šele 28.

novembra pa je prišlo do resničnega premirja, ki so ga sile OZN prekršile sicer že naslednji dan, toda ameriški predsednik je to opravičeval s tem, da se še niso dogovorili o najpomembnejši točki dnevnega res, namreč o izmenjavi vojnih ujetnikov, in da so s kršenjem premirja želeli ustvariti enakopravne razmere za vse.

Od premirja do »politične konference« - problem vrnitve vojnih ujetnikov

Sredi decembra leta 1951 so se začela pogajanja o najpomembnejši točki za doseg miru - o izmenjavi ujetnikov. Ta so trajala, tudi zaradi še vedno trajajočih občasnih spopadov, vse do maja 1952. Severnokorejske in kitajske sile so pri spopadih začele z novo taktiko, taktiko manjših ostrostrelskih in diverzantskih skupin, ki naj bi sovražniku ne dovoljevale posameznih akcij in bi vnesle negotovost v njihove vrste.

Predsednik Truman je 7. maja 1952 izjavil, da so pri pogajanjih ostala odprta še tri vprašanja: podlaga za izmenjavo ujetnikov, omejitev letališč na Koreji in sprejem SZ kot članice nadzorne nevtralne komisije za izmenjavo ujetnikov. Severnjaki pa so v tem času ostro protestirali, ker so Južni zavlačevali z izmenjavo ujetnikov. Očitali so jim tudi, da ujetnike mučijo in prisilno zaslišujejo. Pojenjali pa tudi niso letalski napadi, saj so ameriški bombniki samo v letu 1952 vrgli na Pjongjang 52.380 bomb, v vsej vojni pa naj bi na Severno Korejo vrgli 428.700 različnih bomb ali 800 bomb na kvadratni kilometer.

Prisilno zasliševanje ujetnikov so si izmislili Američani. Ti so namreč zlepa ali zgrda želeli od ujetnikov odgovore, ali se hočejo prostovoljno vrniti v Severno ali Južno Korejo in ali se bodo nasilno uprli vrnitvi, ali hočejo čim dlje ostati v taborišču, ali vedo, da jih OZN ne more poslati, kamor bi želeli itd. Vsekakor je bilo ravnanje z ujetniki sporno, saj drugače ne bi prišlo do tega, da sta bila oba komandanta ujetniških taborišč degradirana iz brigadnih generalov v polkovnike, njun neposredni šef pa je dobil ukor.

9. junija je generalu Clarku pisal vrhovni poveljnik kitajsko-korejskih sil in v pismu zapisal, da sklenitev pogodbe o premirju ovira le še vrnitev ujetnikov. Dogovorjeno je sicer bilo, da bodo ujetnike pošiljali domov in ne znova v vojsko, toda drama z ujetniki se je nadaljevala. V ujetniških taboriščih je prihajalo do krvavih uporov in pobojev, našteli so že več kot 3000 mrtvih. Clark je tudi zagrozil s prekinitvijo pogajanj, vendar pravne formule za razrešitev tega vprašanja niso našli do konca leta 1952. tudi takrat ne, ko je v Korejo, v začetku decembra, prišel novoizvoljeni predsednik ZDA Eisenhower. Zavzemal se je celo za novo ofenzivo, ki so jo Severnjaki krstili za Novo ofenzivo ali Eisenhowerjevo ofenzivo. Temeljni cilj te ofenzive naj bi bil v začetku leta 1953 izvesti obsežne desantne operacije na vzhodni in zahodni obali Severne Koreje ter oblikovati novo fronto v višini 40. vzporednika. Da bi se čimbolj pripravili na Novo ofenzivo, so januarja leta 1953 izvedli velike desantne pomorske in zračne manevre. Boji so trajali 14 dni, Američani naj bi napadli z enim polkom, 40 tanki, 280 topovi in letali, skupaj kakih 8000 mož. Toda po ameriških virih naj bi imeli nekaj tisoč mrtvih in ranjenih, kote niso osvojili in doživeli so popoln poraz. S tem je bilo tudi konec načrtov o Novi ofenzivi.

11. aprila 1953 so se v Panmundžonu začela pogajanja o izpustitvi bolnih in ranjenih ujetnikov. Vodja delegacije OZN je 17. aprila predlagal, naj bi tiste, ki se nočejo

vrniti, poslali v Švico. Švica je predlog sprejela s pogojem, da se s tem strinjajo tudi ujetniki. Tako so bile ustvarjene razmere, da so se 26. aprila lahko ponovno začela pogajanja o premirju. 8. junija 1953 je končno prišlo do podpisa pogodbe o vrnitvi ujetnikov, ne pa tudi pogodbe o premirju, čeprav je bila prva temeljni pogoj za drugo. Ko so po dolгих pogajanjih 17. junija 1953 podpisalo sporazum o črti premirja, je izbruhnil nov problem zaradi ujetnikov. 18. junija je iz južnokorejskih ujetniških taborišč Fusan , Masan in Sungmusai zbežalo več kot 27.000 »protikomunističnih« severnokorejskih ujetnikov. 10. julija 1953 sta se pogajalski strani spet sešli. Do 27. julija sta pripravili vse potrebno za podpis pogodbe o premirju, ki sta jo tega dne ob 10. uri po korejskem času v Panmundžomu podpisala vodja delegacije OZN William K. Harrison in vodja korejsko-kitajske delegacije general Nam Ir. Pogodba ima pet členov, ki govorilo o razmejitveni črti, splošni ustavitvi ognja in premirju, nadzorni komisiji, ki bo premirje nadzirala, o vojnih ujetnikih in o politični konferenci, ki jo priporočajo poveljniki in ki naj se skliče v treh mesecih.

Politična konferenca - ženevska konferenca (»Status quo ante«)

Toda problemi okoli sklica politične konference so se šele začeli. Generalna skupščina OZN je o njenem sklicu razpravljala 28. avgusta 1953 in sprejela resolucijo o njej. Začelo se je razdobje usklajevanja vsebine konference in določanja udeležencev. Na koncu ni bile ne politične konference o Koreji ne predkonference in odločile so štiri velesile.

V Berlinu je med 21. januarjem in 18. februarjem zasedala konferenca zunanjih ministrov ZDA, SZ, Francije in Velike Britanije, ki so se v bistvu zbrali k razpravi o drugih, predvsem evropskih vprašanjih. Toda odločili so se tudi o usodi konference o korejskem vprašanju. Konferenca bo sklicana v Ženevi, na njej pa bodo sodelovale štiri velesile ter predstavniki LR Kitajske in obeh Korej. Naloga te konference naj bi bila združitev obeh Korej na demokratičnih temeljih in trajen mir. Konferenca se je 26. aprila 1954 res začela v Ženevi hkrati s konferenco o Indokini, udeležencev pa je bilo več kot načrtovano. Sodelovali so predstavniki vseh 16 držav, zapletenih v korejsko vojno. »Prava« konferenca se je začela šele 27. aprila, ko sta se oblikovala dva predloga za rešitev korejskega vprašanja, to je združitve obeh Korej, in sta si bila tako vsak k sebi, da ni prišlo do soglasja ter konferenca je bila sredi junija prekinjena in pokopana. Južna Koreja je predlagala naj bi bile volitve izvedene samo v severnem delu dežele, saj tam ni demokracije in niso bile izvedene večstrankarske volitve. Severna pa je predlagala, naj se izvedejo svobodne volitve na vse korejskem ozemlju in naj se na njihovi podlagi oblikuje skupna vlada.

15. junija 1954 pa je šestnajst držav OZN, ki so bile vpletene v korejsko vojno, objavilo skupno izjavo, v kateri so sporočili, da nima smisla nadaljevati s pogajanja na konferenci, ker ni mogoče doseči enotnosti. Krivca za neuspeh na konferenci so videle v komunističnih državah, ki niso spoštovale avtoritete in pristojnosti OZN na korejskem polotoku in so jasno izrazile namen po ohranitvi oblasti v Severni Koreji, kar pomeni, da ostanejo pri stališčih, ki so že leta 1947 preprečevale napore OZN po združitvi Korej.

Medtem, ko je bilo nemško vprašanje v Evropi v prelomnem letu 1989/1990 rešeno, pa je pri azijskem »nemškem vprašanju« vse do danes ostal status quo. Korejska vojna ni rešila ničesar. V njej se je bojevalo nekaj milijonov ljudi, življenje je samo na strani sil OZN izgubilo skoraj pol milijona ljudi, več kot toliko pa je bilo ranjenih. Na obeh straneh so bila angažirane velike vojaške zmogljivosti in Koreja je bila spremenjena v vojaški poligon, na katerem so Američani prvič uporabili helikopterje, prvič požigali z napalmom, Rusi prvič nastopili z novim letalom MiG-15. bila je vojna velikih ofenziv in spremenljive bojne sreče ter globalno, tako vojaško kot tudi politično-ideološko, »generalka« za kasnejšo in še silovitejšo vietnamsko vojno. Zmagal v tej vojni ni nihče.

Viri

- Nećak, Dušan, *Obisk preteklosti*, Znanstveni inštitut filozofske fakultete, Ljubljana, 1992